

KESKUSTELEVA

YHTEISTYÖ
SOSIAALINEN

YMMÄRRYS

AJATTELE. RATKAISUKESKEINEN
SUVAITSEVAINEN **YRITÄ EDES.**

MONIARVOINEN

EMPAATTINEN EUROOPPAA
RAKENTAMASSA.

EETTINEN
INHIMILLINEN

EKOLOGINEN

Sirpa

Sirpa

Suomen sote Brysselistä
katsoen

Sirpa Pietikäinen 31.8.2023

KESKUSTELEVA
AJATTELE.
SUVAITSEVAINEN
MONIARVOINEN
EETTINEN
INHIMILLINEN
EMPAATTINEN
YHTEISTYÖ
SOSIAALINEN
YMMÄRRYS
RATKAISUKESKEINEN
YRITÄ EDES.
EUROOPPAA
RAKENTAMASSA.
EKOLOGINEN

Tulevaisuuden isoja haasteita

- ▶ Väestö ikääntyy
- ▶ Teknologian ja digitaalisten välineiden ja palveluiden hyödyntäminen ja turvallinen käyttö terveydenhuollossa
- ▶ Mielen terveyspalvelut ja mielen terveyden tukeminen
- ▶ Työvoiman riittävyys
- ▶ Terveys- ja pitkäaikaishoitotarpeiden täyttäminen
- ▶ Alueelliset erot hoidon ja palvelujen saatavuudessa

Sinpon

Rahoitus: EU4Health – unionin terveysohjelma

- ▶ Ohjelman suuruus on 5,1 miljardia euroa monivuotisessa rahoituskehyksessä
- ▶ Parantaa EU:n valmiutta reagoida vakaviin rajat ylittäviin koronaviruspandemian kaltaisiin terveysuhkiin mm. luomalla lääkintätarvikevarannot kriisitilanteita varten. Myös muuta rajat ylittävää yhteistyötä lisätään, esimerkiksi eurooppalaisten osaamisverkostojen avulla (harvinaissairaudet)
- ▶ Tuki terveyden edistämiseen ja tautien ehkäisyyn
- ▶ Lisää digitaalisia välineitä ja palveluita terveydenhuoltoon, mm. edistämällä eurooppalaisen terveysdata-avaruuden perustamista
- ▶ Toteutetaan Euroopan terveysunioni investoimalla syövän hoitoon, parantamalla pandemiavalmiutta ja lääkkeiden saatavuutta sekä lisäämällä investointeja

Sinpea

Rahoitus: EU4Health – unionin terveysohjelma

- ▶ Ohjelman ensimmäisinä vuosina keskitytään elpymiseen ja selviytymiskykyyn, etenkin pandemiavalmiuteen ja -reagointiin
- ▶ Komissio tehostaa ja laajentaa terveysalan kiireellisiin painopisteisiin liittyvää työtä. Tämä tarkoittaa seuraavien aloitteiden edistämistä : harvinaisten sairauksien eurooppalaisia osaamisverkostoja, syövän torjuntaa, mikrobilääkeresistenttien tulehdusten vähentämistä ja globaaleja terveysuhkia ja -haasteita koskevaa kansainvälistä yhteistyötä.
- ▶ Kriisitilanteiden lisäksi myös normaaliaikojen terveyspanostuksia: vastauksia ikääntyvän väestön aiheuttamaan haasteisiin, digiterveyspalvelut
- ▶ Terveysunioni etenee: Juuri viime viikolla parlamentin täysistunnossa hyväksyttiin lakimuutokset Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontavirasto ECDC:n mandaatista ja asetuksesta rajat ylittävien terveysuhkien torjuntaan

Sinpea

Euroopan väestörakenteen muutos: EU:n vihreä kirja ikääntymisestä

- ▶ Euroopan väestö ikääntyy väestörakenteen muuttuessa. EU-komissio julkaisi tammikuussa 2021 vihreän kirjan eli keskustelualoitteen väestön ikääntymisestä. Keskustelualoite pohjautuu komission kesällä 2020 julkaisemaan raporttiin, joka käsitteli Euroopan väestörakenteen muutosta sekä EU:n sosiaalisten oikeuksien pilaria.
- ▶ Väestön ikääntymisellä tarkoitetaan väestön keski-ikänsä nousua. Eurooppa on tällä hetkellä maailman ”vanhin” maanos ja mediaani-ikä on 42,5 vuotta, kun Afrikassa se on puolet tästä. Ero pysyy myös tulevana vuosikymmeninä.
- ▶ Vihreässä kirjassa esitetään ikääntymiseen liittyviä keskeisiä kysymyksiä ja pohditaan mahdollisia tapoja ennakoita Euroopan väestön ikääntymisen sosioekonomisia vaikutuksia ja reagoida niihin.

Sinpea

Aktiivinen ikääntyminen

- ▶ Vihreän kirjan prioriteetit otettava huomioon myös Suomessa:
  - ▶ Perusta aktiiviseen ikääntymiseen:
    - ▶ Terveenä ja aktiivisena ikääntyminen
    - ▶ koulutus elinikäisen oppimisen näkökulmasta
  - ▶ Enemmän irti työelämästä
    - ▶ Lisää ihmisiä työvoimaan
    - ▶ tuottavuus, innovaatiot ja liiketoimintamahdollisuudet
  - ▶ Eläkkeelle jääminen ja sen mahdollisuudet
    - ▶ aktiivisena pysyminen
    - ▶ vanhuusiän köyhyys
    - ▶ riittävät, oikeudenmukaiset ja kestävät eläkejärjestelmät (riittävä toimeentulo)
  - ▶ Ikääntyvän väestön kasvavat tarpeet
    - ▶ terveys- ja pitkäaikaishoitotarpeiden täyttäminen,
    - ▶ liikkuvuus, yhteydet ja esteettömyys
    - ▶ alueelliset erot hoidon ja palvelujen saatavuudessa, sukupolvien välinen solidaarisuus

Sinpon

Aktiivinen ikääntyminen

- ▶ Lisäksi:
  - ▶ tutkimus, gerontologia
  - ▶ aktiivista ikääntymistä tukeva terveydenhuolto lapsuudesta lähtien (kansansairaudet, ruoka, syöpien ennaltaehkäisy, ympäristöterveys...)
  - ▶ inklusio (ikäystävälliset elinympäristöt, palvelut, työelämä ja digiympäristöt, informaalinen panoksen tunnustaminen)
  - ▶ ikääntyneiden yhteiskunnallisen ja taloudellisen panoksen arviointi ja arvostaminen (esim. isovanhempien lastenhoitotunnit)
  - ▶ ylisukupolvinen yhteistyö ja solidaarisuus

Sinpon

Muistisairaudet ja hoiva

- ▶ Muistisairaiden määrä kasvaa maailmanlaajuisesti nopeasti
  - ▶ Suomessa arvioidaan olevan yli 190 000 muistisairasta henkilöä ja on arvioitu, että muistisairauteen sairastuu Suomessa vuosittain noin 14 500 henkilöä
- ▶ Muistisairaiden oikeuksista ja itsemääräämisoikeudesta on huolehdittava hoidossa
- ▶ Valtaosa ympärivuorokautisessa hoivassa olevista on muistisairaita, kertoo epäonnistumisesta koti- ja avopalveluissa
- ▶ Omaishoitajien aseman parantaminen, kansalliset muistiohjelmat ja EU:n muistiohjelman uusiminen
- ▶ Tutkimus, sosiaaliset tukijärjestelmät
- ▶ Muistiystävälliset asuin- ja elinympäristöt
- ▶ Digitalisaatio hankaloittajasta helpottajaksi
- ▶ Muistisairaus on vamma, muistisairaiden oikeudet vammaispalveluihin
- ▶ Uudet, kehittyvät hoidot vaativat uudenlaista diagnostiikkaa ja hoitoaikataulua
- ▶ Itsemääräämisoikeuslainsäädännön loppuun saattaminen

Sinpon

Näkökulmaa Euroopasta: Alzheimer European ehdotukset vuodelle 2021 ja siitä eteenpäin

- ▶ Muistisairauksien tutkimuksen priorisointi EU-ohjelmissa, mukaan lukien Horisontti 2020, reilu resurssien jako ja rahoitus olemassa oleville ohjelmille sekä parempi koordinaatio eri ohjelmien kesken
- ▶ Muistisairauksien priorisointi kroonisiin sairauksiin sekä mielenterveyteen ja ikääntymiseen liittyen, sekä EU- ja että kansallisella tasolla
- ▶ Jäsenmaiden tukeminen WHO:n *Global Action Plan on Dementia 2017-2025* -ohjelman toteuttamisessa
- ▶ Muistisairauksien tunnustaminen vammaana ja niiden sisällyttäminen vammaispolitiikan aloihin

Sinpon

EU:n hoivastrategian linjoja myös Suomeen

► Haasteita:

- vaikea rakentaa omaishoitoa, yksinasuvien määrä kasvaa (yksinasuvia työikäisiä 30–64-vuotiaita oli vuonna 2020 noin 545 000, 65 vuotta täyttäneitä yksinasuvia vuonna 2020 jopa 457 000)
- hoivaa yksinasuville, joilla ei lähiomaisia
- COVID paljasti hoivan huonon laadun ja riittämättömyyden
- muistisairaudet lisääntyvät
- eläkehaaste (julkinen + yksityinen + lisäeläke + säästöt)
- Eurooppa ikääntyy, mutta toimintakyky paranee

► Ratkaisuja:

- laitoshoidosta kotiin + yhteisöllinen hoiva (community based care)
- henkilökohtainen budjetointi, valintaoikeus
- kotona asumisen tukeminen
- eurooppalainen ja kansallinen omaishoitajaohjelma
- nopea hoitoonpääsy ja hyvä terveydenhuolto, digiterveys

EU:n hoivastrategian linjoja myös Suomeen

- ▶ **EU Care Strategy** – Euroopan komissio julkisti eurooppalaisesta hoito- ja hoivastrategiansa syyskuussa 2022
- ▶ Strategiaan kuuluu hoivastrategia sekä kaksi ehdotusta neuvoston suosituksiksi:
  - ▶ Barcelona-tavoitteiden päivittäminen (lasten hoito ja koulutus)
  - ▶ suositus pitkäaikaishoivasta
  - ▶ Komissio kehottaa jäsenmaita hyväksymään ja toteuttamaan neuvoston suositukset mahdollisimman nopeasti.
- ▶ Koronaviruspandemia nosti hoivan tilan vahvasti keskusteluun, lisäksi Euroopan parlamentti on vuosien ajan vaatinut komissiolta toimia hoiva-alalla
- ▶ Strategian tarkoitus on omalta osaltaan edistää eurooppalaisen sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa

Sinpon

EU:n hoivastrategian linjoja myös Suomeen

▶ Hoivastrategia kattaa:

- ▶ lasten hoiva ja koulutus (Barcelona-tavoitteiden uudistus)
- ▶ pitkäaikaishoivan laadun parantamisen huomiointi
- ▶ keinot laadukkaan, saavutettavan ja kohtuuhintaisen hoivan takaamiseksi kaikille
- ▶ ihmisarvoinen hoiva, ikäystävällinen yhteiskunta, paremmat elinympäristöt
- ▶ hoiva-alan sukupuolittuneisuus ja työmarkkinoiden segregaatio (erityisesti omaishoitajat)
- ▶ taloudellisten investointien tärkeys
  - ▶ ennaltaehkäisy, terve ja aktiivinen ikääntyminen, terveellisten elintapojen edistäminen
  - ▶ ehdotuksia myös tähän käytettävissä olevista EU-rahoitusväylistä (ESF(+), Just Transition Fund, Horisontti Eurooppa, Digitaalinen Eurooppa, Technical support instrument, RRF...)
- ▶ hoivan ja palkkatyön yhdistäminen, työn ja vapaa-ajan tasapaino ja näiden toteutumisen valvominen
- ▶ omaishoitajien työn taloudellisen arvon tunnustaminen
- ▶ teknologian rooli hoivapalvelujen saavutettavuuden ja laadun parantamisessa
- ▶ ratkaisujen tarjoaminen työvoimapulaan
- ▶ elinikäinen oppiminen, koulutukset ja työntekijöiden jatko- ja täydennyskoulutus
- ▶ tarve tukipalvelujen ja psykologisen tuen parantamiseen (erityisesti omaishoitajat)

EU:n hoivastrategian linjoja myös Suomeen

- ▶ Komission esityksen heikkoudet:
  - ▶ omaishoitajien tukeminen jää niukaksi (ei parlamentin vaatimaa omaishoitajaohjelmaa)
  - ▶ yhteiset laatumittarit hoivan laadun mittaamiseksi eivät yllä parlamentin vaatimaan kunnianhimoon
    - ▶ komissio sitoutuu parantamaan hoivaan liittyvän datan ja sen analysoinnin laatua ja aikoo luoda erityistyöryhmän pitkäaikaishoivan tilastoja parantamaan, mutta ei määrittele selkeitä mittareita hoivalle
  - ▶ henkilökohtaisen budjetoinnin ja henkilökohtaisten hoivaratkaisujen rooli ei näkyvä (henkilökeskeinen lähestymistapa mainitaan, mutta ei vahvasti)
  - ▶ kehottaa ja rohkaisee jäsenmaita monenlaisiin toimiin, mutta ei juurikaan velvoita (toimivaltakysymys)

EU:n hoivastrategia ja parlamentin hoivaraportti

- ▶ Komission hoivastrategiaa edelsi Euroopan parlamentin oma-aloitemietintö eurooppalaisen hoivan tilasta, jossa olin parlamentin toinen pääneuvottelija
- ▶ Raportista käytiin neuvottelut huhti-kesäkuussa 2022 ja se hyväksyttiin parlamentin täysistunnossa heinäkuussa 2022
- ▶ Koko raportti täällä: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0189_FI.html
- ▶ Raportin prioriteetteina:
  - ▶ oikeus laadukkaaseen, saavutettavaan ja kohtuuhintaiseen hoivaan
  - ▶ hoivattavien itsemääräämisoikeuden tukeminen
  - ▶ hyvät hoivapalvelut sekä kotona että julkisilla ja yksityisillä palveluntarjoajilla
  - ▶ yhteiset LAATUINDIKAATTORIT
  - ▶ omaishoitajien tukeminen ja omaishoitajaohjelma
  - ▶ hyvälaatuinen hoiva vaatii hyvät, osaavat tekijät – työntekijöiden laadun ja saatavuuden sekä heidän työolojensa parantaminen ja hyvinvointinsa varmistaminen

A stylized, handwritten-style logo in green that reads 'Sinpea'. The letters are thick and connected, with a modern, artistic feel.

Omaishoitajaohjelman kuusi elementtiä

- ▶ 1. Määritelmä sille, miten tunnistamme ja tunnustamme omaishoitajuuden
  - ▶ mitä oikeuksia tämän perusteella omaishoitajalle ja hänen hoidettavalleen kuuluu
- ▶ 2. Hoidettavan henkilön oikeuksista ja itsemääräämisoikeudesta huolehtiminen
- ▶ 3. Omaishoitajien tulisi olla oikeutettuja omaishoitajatukeen
- ▶ 4. Omaishoitajille täytyy tarvelähtöisesti taata oikeus saada apua, tukea ja palveluita, esimerkiksi siivousapua sekä omaa aikaa
- ▶ 5. On taattava sekä hoidettavan että hoitajan kuntoutus ja siihen tarvittavat apuvälineet
- ▶ 6. Omaishoitajat tarvitsevat työterveyden kaltaisen palvelun oman terveytensä hoitamiseen

Sinpon

Lääkkeet

- ▶ EU:n lääkestrategia varmistaa, että potilaiden saatavilla on kohtuuhintaisia lääkkeitä, ja että täytetään lääketieteelliset tarpeet esimerkiksi mikrobilääkeresistenssin, syöpätautien ja **harvinaisten sairauksien** osalta
- ▶ tuetaan EU:n lääketeollisuuden kilpailu- ja innovointikykyä ja kestävyttä sekä korkealaatuisten, turvallisten, toimivien ja ympäristöä säästävien lääkkeiden kehittämistä
- ▶ parannetaan kriisivalmiutta ja kriisinhallintaa sekä turvataan huoltovarmuus
- ▶ varmistetaan EU:n äänen kuuluvuus maailmassa korkeiden laatu-, tehokkuus- ja turvallisuusstandardien myötä
- ▶ EU:ssa aloitetaan myös EU:n lääkelainsäädännön iso päivitys syksyllä 2023

Lääkestrategian lippulaivatoimia

- ▶ Tuetaan sääntelyviranomaisten ja muiden tärkeiden viranomaisten välistä vuoropuhelua lääkkeistä ja lääkinnällisistä laitteista yhteistyön lisäämiseksi näytön tuottamisessa eri aloilla – 2021
- ▶ Tuetaan yhteistyöhankkeita, joihin osallistuvat sidosryhmät edistävät suuren laskentatehon ja tekoälyn käyttöä yhdessä EU:n terveystietojen kanssa lääketeollisuuden kehittämiseksi – 2021–2022
- ▶ Esitetään lainsäädäntöehdotus eurooppalaisesta terveystietoalueesta, joka mahdollistaa paremman terveydenhuollon, terveystutkimuksen ja innovoinnin sekä näyttöön perustuvan päätöksenteon – 2021
- ▶ Ehdotetaan lääkelainsäädännön tarkistamista ja puututaan markkinoiden kilpailua estäviin tekijöihin huomioiden myös kohtuuhintaisuuteen vaikuttavat markkinatekijät – 2022
- ▶ Lisäksi:
  - ▶ Lisätään tukea ja sitä kautta kiihdytetään lääkkeiden kehitystyötä ja myyntilupamenettelyä täyttämättömien tarpeiden aloilla lisäämällä ensisijaislääkkeitä koskeva Euroopan lääkeviraston (EMA) PRIME-ohjelma sääntelykehikseen – 2022
  - ▶ Mahdollistetaan terveysteknologian arviointielinten ja lääkeviraston antama rinnakkainen tieteellinen neuvonta lääketutkimuksissa ehdotetun terveysteknologian arviointia koskevan asetuksen mukaisesti – 2021

A stylized, handwritten-style logo in green that reads 'Sinpea'.

Eurooppalainen terveystiedon avaruus hyödyttäisi myös Suomea

- ▶ Eurooppalaisen tiedon avaruuden luominen on yksi Euroopan komission poliittisista painopisteistä vuosina 2019–2025
- ▶ Eurooppalainen terveystiedon avaruus rakentuu kolmelle pylväälle:
  - ▶ vahva järjestelmä datanhallintaa ja datanvaihtosääntöjä varten
  - ▶ hyvä datan laatu ja saatavuus
  - ▶ vahva infrastruktuuri ja yhteentoimivuus
- ▶ Euroopan tason infrastruktuuri noudattaa eurooppalaisen tiedon avaruuden kattavaa strategiaa ja tarjoaa samalla analyysin terveydenhuoltoalan erityispiirteistä
- ▶ Rakentuu olemassa oleville aloitteille, kuten sähköisten terveyspalvelujen digitaaliselle palveluinfrastruktuurille (eHDSI) ja Eurooppalaisille osaamisverkostoille, ja mahdollisesti laajentaa niitä.

A stylized, handwritten-style logo in green, resembling the word 'Sinpea'.

Vielä tarvittavat aloitteet EU-tasolla – ja Suomessa!

- ▶ Kansalliset harvinaissairauksien tunnistuksen ja hoidon kattavat ohjelmat
- ▶ EU:n rekisteri geenisairauksista
- ▶ EU:n yhteinen tutkimusohjelma
- ▶ Hyvien käytäntöjen vaihto
- ▶ Osaamisen yhteinen vahvistaminen
- ▶ EU:lle yhteinen tutkimusbudjetti
- ▶ Harvinaissairauksien lääkerekisteri ja yhteinen korvausjärjestelmä
- ▶ Lääkkeiden hankinta ja hinnoittelu

Sinpon

Muuta kehitettävää

- ▶ eTerveydenhuollon tarjoamat ratkaisut
- ▶ Omaishoitajien tunnistaminen ja tuki
- ▶ Potilasjärjestöjen mukanaolo
- ▶ Harvinaissairaiden lasten siirto aikuisten terveydenhuollon piiriin
- ▶ Lääkärikoulutuksen kehittäminen, jotta harvinaissairauksien diagnosointi nopeutuisi
- ▶ Tutkimustieto myös potilaille, potilaat mukaan kehittämään hoitoja

Kiitos!

Ollaan yhteydessä:

www.sirpapietikainen.eu

@spietikainen

@MEPsirpapietikainen

@sirpapietikainen

sirpa.pietikainen@ep.europa.eu

KESKUSTELEVA
AJATTELE.
SUVAITSEVAINEN
MONIARVOINEN
EETTINEN
VHIMILLINEN
YHTEISTYÖ
SOSIAALINEN
YMMÄRRYS
RATKAISUKESKEINEN
YRITÄ EDES.
EMPAATTINEN
EUROOPPAA
RAKENTAMASSA.
EKOLOGINEN

Sirpa